

HEMIFACIÁLNÍ SPASMUS

Co je hemifaciální spasmus?

Hemifaciální spasmus je typ poruchy hybnosti, která způsobuje nepatřičné stahování svalů na jedné straně Vašeho obličeje. Ve své nejmírnější formě může vést pouze k lehkým problémům, i tyto však mohou způsobit deformaci obličeje a působit rozpaky. V závažnějších případech může narušovat Váš zrak. Jelikož však Vaše druhé oko obvykle nebývá zasaženo, tato porucha proto jen vzácně způsobuje ztrátu zraku.

Koho postihuje hemifaciální spasmus?

Mohou být postiženi muži i ženy. Obvykle se vyskytuje u lidí ve středním věku.

Jak se hemifaciální spasmus projevuje?

Hemifaciální spasmus se obvykle rozvíjí postupně. Na počátku můžete zaznamenat následující projevy:

- svalovými spasmy (stahy) mohou být postiženy svaly kolem Vašeho oka.
- spasmy se pak mohou šířit na další svaly na stejné straně Vašeho obličeje, zejména na svaly čelisti a úst.
- Někteří pacienti vnímají při každém svalovém spasmu praskání v uchu na postižené straně.

Hemifaciální spasmus postihuje častěji levou stranu obličeje než pravou.

Hemifaciální spasmus bývá obvykle méně proměnlivý než obdobné onemocnění zvané dystonie. Někteří lidé pozorují, že se jejich hemifaciální spasmus zhoršuje, když jsou ve stresu a zlepšuje po ulehnutí.

Co způsobuje hemifaciální spasmus?

Příčiny hemifaciálního spasmu dosud nejsou přesně známy. Onemocnění je zřejmě způsobeno podrážděním obličejového nervu v mozku.

Co bych měl(a) dělat, pokud si myslím, že trpím hemifaciálním spasmem?

Pokud si myslíte, že trpíte hemifaciálním spasmem, promluvte se svým praktickým lékařem. Doporučí Vás k neurologovi k dalšímu vyšetření a léčbě.

Je možné hemifaciální spasmus vyléčit?

Onemocnění může vyléčit operace, pro většinu pacientů však není vhodná. K dispozici je řada různých způsobů léčby. Ty mohou pomoci dostat Váš problém pod kontrolu.

Kdy se používá operace?

Operace se používá u pacientů se závažným a invalidizujícím hemifaciálním spasmem nebo v případech, které nereagují na léky. Operace bývá často účinná, může však být spojena se závažnými nežádoucími účinky.

Které další možnosti léčby jsou k dispozici?

Další hlavní léčebné možnosti jsou:

- injekce botulotoxinu
- léky, které užíváte ústy, například karbamazepin (lék ze skupiny protikřečových přípravků užívaných hlavně v léčbě epilepsie) nebo klonazepam (lék ze skupiny protikřečových přípravků a svalových relaxancií). Tyto léky je však bohužel třeba užívat dlouhodobě a mohou způsobovat nepříjemné nežádoucí účinky.

Co je botulotoxin a jak funguje?

Botulotoxin je bílkovina, která se vyskytuje přirozeně u určitého druhu bakterií. Je vysoce čištěný.

- Je možné ho používat jako lék k uvolnění Vašich svalů.
- Malé množství se vpravuje pomocí injekce přímo pod kůži do postižených svalů.
- Potlačuje nervové signály, které způsobují stahování svalů.

Jak dlouho trvá, než začne botulotoxin po injekci účinkovat?

Začátek úlevy od příznaků lze očekávat za dva až čtyři dny po podání injekce, s maximálním účinkem během dvou týdnů.

Jak dlouho trvá účinek botulotoxinu?

Účinek je pokaždé dočasný.

- Obvykle trvá 3 měsíce.
- Je potřebná léčba opakovanými injekcemi.

Je velmi důležité, aby léčba nebyla opakována častěji, než doporučuje výrobce.

Jaké jsou možné nežádoucí účinky botulotoxinu?

Nežádoucí účinky, které lze zaznamenat u lidí s hemifaciálním spasmem:

- pokles horního očního víčka
- dvojitě vidění
- další zrakové poruchy
- slabost obličejových svalů
- otok (edém) očního víčka
- suchost očí
- slzení
- ochrnutí obličejového nervu (slabost svalů obličeje)
- oftalmoplegie (slabost okohybných svalů)
- vchlípení očního víčka

Nežádoucí účinky zaznamenané u lidí léčených botulotoxinem pro jakékoli onemocnění:

- bolest/modřina v místě podání injekce
- alergie nebo přecitlivělost
- svědění a kožní vyrážka

- pocit únavy
- „chřipkové“ příznaky
- celkový pocit slabosti
- neuralgická amyotrofie (onemocnění zahrnující náhlou těžkou bolest v rameni a pažích se svalovou slabostí a ochabováním svalů)
- sucho v ústech
- nadměrná svalová slabost v jakékoli části Vašeho těla
- potíže s řečí
- změny hlasu
- polykací potíže
- dechové potíže
- zápal plic (aspirační pneumonie)

Další nežádoucí účinky byly zaznamenány u pacientů léčených botulotoxinem pro jiná onemocnění než hemifaciální spasmus.

Co byste měl(a) dělat, pokud si myslíte, že u Vás došlo k jakémukoli z následujících nežádoucích účinků?

Pokud zaznamenáte jakýkoli z výše uvedených nežádoucích účinků, ihned informujte svého lékaře. U malého počtu případů by tyto nežádoucí účinky mohly být závažné nebo dokonce smrtelné. Pokud Vás ošetřující lékař není dostupný, vyhledejte lékařskou službu první pomoci.

Komu hrozí největší riziko závažných nežádoucích účinků?

Riziko těchto nežádoucích účinků může být vyšší u pacientů, kteří:

- již trpí polykacími potížemi
- již trpí dýchacími potížemi
- již trpí nervovými nebo svalovými potížemi
- užívají léky, které mohou zvyšovat účinek botulotoxinu.

Informujte svého lékaře, pokud trpíte nebo pokud jste trpěl(a) jakýmkoli z těchto problémů nebo pokud užíváte jakékoli jiné léky. Více o možných nežádoucích účincích zjistíte v příbalové informaci v balení léku. Máte-li podezření na výskyt některého nežádoucího účinku, který není uveden v této příbalové informaci, nebo pokud máte jakékoli dotazy nebo obavy, poraďte se, prosím, se svým lékařem.

Co byste měl(a) dělat, pokud půjdete k jinému lékaři?

Pokud se obrátíte na jiného lékaře kvůli dalšímu problému, určité ho informujte o tom, že se léčíte botulotoxinem.

Existuje něco dalšího, co můžete udělat, abyste pomohl(a) onemocnění léčit nebo se s ním vyrovnat?

Svépomocná opatření, jako relaxační techniky, homeopatie, akupunktura a dietní intervence mají zřejmě u lidí s hemifaciálním spasmem jen malý význam. Případné patientské sdružení Vám může pomoci dostat se do kontaktu s jinými lidmi ve Vaší oblasti. Důležitá je podpora rodiny a přátel. Může jim také prospět, když se dozví více o hemifaciálním spasmu, aby mohli lépe pochopit Vaše potřeby.

BLEFAROSPASMUS

Co je blefarospasmus?

Blefarospasmus je forma fokální (lokalizované) dystonie. Dystonie je typ neobvyklého pohybu, který nemůžete ovládat. Nastává u řady nervových (neurologických) problémů. Blefarospasmus postihuje svaly kolem Vašich očí a kvůli němu můžete:

- nekontrolovaně mrkat
- cítit, jakoby byla Vaše víčka násilím zavřena, že je můžete otevřít pouze s velkou námahou

V extrémních případech nejsou lidé schopni zabránit sevření očních víček, takže jsou v podstatě chvílemi slepí. Spasmus může také lidi nutit ke grimasám, když se snaží otevřít oční víčka. Způsobují to stahy svalů spodní části obličeje a čelisti.

Koho postihuje blefarospasmus?

Blefarospasmus obvykle postihuje lidi ve věku mezi 50 a 70 lety. Mohou být postiženi muži i ženy. Častěji se však vyskytuje u žen, než u mužů. Onemocnění je obtížné diagnostikovat.

Jak se blefarospasmus projevuje?

Blefarospasmus se obvykle rozvíjí postupně. Na počátku můžete zaznamenat:

- podráždění očí nebo oční dyskomfort
- stáváte se citlivější(m) ke světlu
- častěji mrkáte

Závažnost těchto známek onemocnění se může během dne nebo den ode dne lišit. Nemusíte mít žádné známky po probuzení nebo po odpočinku.

Můžete zaznamenat zhoršení Vašeho onemocnění, jestliže:

- jste unaven(a)
- jste ve stresu
- čtete
- se díváte na blikající světlo (někdy i v televizi)
- se Vám do oka dostane kouř nebo Vám na oko zafouká vítr
- vykonáváte tělesnou činnost, například při chůzi.

Protože známky Vašeho onemocnění mohou kolísat, bývá někdy pro Vašeho praktického lékaře obtížné toto onemocnění diagnostikovat. Frekvence a závažnost spasmů může narůstat během jednoho až dvou let a může se rozšířit i na svaly ve spodní části Vašeho obličeje, čelisti a krku.

Co způsobuje blefarospasmus?

Stejně jako u jiných forem dystonie, příčiny blefarospasmu dosud nejsou přesně známy. Pravděpodobně souvisejí s chemickou nerovnováhou ve Vašem mozku (někdy nazývanou „porucha vedení“). Dochází k ní v části Vašeho mozku, která ovládá pohyby. Jsou vysílány falešné signály, takže se stahují špatné svaly.

Budete blefarospasmem trpět navždy?

Blefarospasmus se může zhoršovat. Můžete více mrkat, nastoupí spasmy, oko se sevře nebo se objeví potíže s otvíráním očí. Na chvíli se potíže mohou bez zjevné příčiny upravit nebo zcela vymizet. V řadě případů se však problém po určitém čase vrátí zpět.

Bude se blefarospasmus šířit na další části mého těla?

Nebývá časté, aby se blefarospasmus šířil na další části Vašeho těla. Postihuje obvykle pouze svaly kolem Vašich očí a v menší míře i svaly spodní části Vašeho obličeje.

Co bych měl(a) dělat, pokud si myslím, že trpím blefarospasmem?

Pokud si myslíte, že trpíte blefarospasmem, sdělte to svému praktickému lékaři. Odešle Vás kvůli dalšímu vyšetření a léčbě k oftalmologovi, který se specializuje na problémy postihující oči.

Je možné blefarospasmus vyléčit?

Blefarospasmus je nevyléčitelný. K dispozici je však řada způsobů léčby. Tyto mohou pomoci dostat Váš problém pod kontrolu.

Které možnosti léčby jsou k dispozici?

Hlavní léčebné možnosti jsou:

- léky, například injekce botulotoxinu. Přibližně třem čtvrtinám pacientů s blefarospasmem prospívají injekce botulotoxinu a dochází u nich k významné úlevě
- léky, které užíváte ústy, například „anticholinergika“
- operace

Co je botulotoxin a jak funguje?

Botulotoxin je bílkovina, která se vyskytuje přirozeně u určitého druhu bakterií. Je vysoce čištěný.

- Je možné ho používat jako lék k uvolnění Vašich svalů.
- Malé množství se vpravuje pomocí injekce přímo pod kůži do postižených svalů.
- Potlačuje nervové signály, které způsobují stahování svalů.

Jak dlouho trvá, než začne botulotoxin po injekci účinkovat?

Začátek úlevy od příznaků lze očekávat za dva až čtyři dny po podání injekce, s maximálním účinkem během dvou týdnů.

Jak dlouho trvá účinek botulotoxinu?

Účinek je pokaždé dočasný

- Obvykle trvá 3 měsíce.

- Je potřebná léčba opakovanými injekcemi.

Je velmi důležité, aby léčba nebyla opakována častěji, než doporučuje výrobce.

Které další léky jsou k dispozici?

Někteří pacienti reagují na léky užívané ústy, například „anticholinergika“. Tyto léky blokují nervové signály. Tyto léky je bohužel zapotřebí užívat dlouhodobě a bývají často provázeny nežádoucími účinky.

Kdy se používá operace?

Existuje řada chirurgických zákroků, které mohou přinést lidem úlevu. Některé operace však mohou změnit podobu Vašeho obličeje a nemusí přinést trvalou úlevu.

Jaké jsou možné nežádoucí účinky botulotoxinu?

Nežádoucí účinky, které lze zaznamenat u lidí s blefarospasmem:

- pokles horního očního víčka
- dvojitě vidění
- další zrakové poruchy
- slabost obličejových svalů
- otok (edém) očního víčka
- suchost očí
- slzení
- ochrnutí obličejového nervu (slabost svalů obličeje)
- oftalmoplegie (slabost okoohybných svalů)
- vchlípení očního víčka

Nežádoucí účinky zaznamenané u lidí léčených botulotoxinem pro jakékoli onemocnění:

- bolest/modřina v místě podání injekce
- alergie nebo přecitlivělost
- svědění a kožní vyrážka
- pocit únavy
- „chřipkové“ příznaky
- sucho v ústech
- problémy s chůzí a koordinací
- celkový pocit slabosti
- neuralgická amyotrofie (onemocnění zahrnující náhlou těžkou bolest v rameni a pažích se svalovou slabostí a ochabováním svalů)
- nadměrná svalová slabost v jakékoli části Vašeho těla
- potíže s řečí
- změny hlasu
- polykací potíže
- dechové potíže
- zápal plic (aspirační pneumonie)

Další nežádoucí účinky byly zaznamenány u pacientů léčených botulotoxinem pro jiná onemocnění než blefarospasmus.

Co byste měl(a) dělat, pokud si myslíte, že u Vás došlo k jakémukoli z následujících nežádoucích účinků?

Pokud zaznamenáte jakýkoli z výše uvedených nežádoucích účinků, ihned informujte svého lékaře. U malého počtu případů by tyto nežádoucí účinky mohly být závažné nebo dokonce smrtelné. Pokud Vás ošetřující lékař není dostupný, vyhledejte lékařskou službu první pomoci.

Komu hrozí největší riziko závažných nežádoucích účinků?

Riziko těchto nežádoucích účinků může být vyšší u lidí, kteří:

- již trpí polykacími potížemi
- již trpí dýchacími potížemi
- již trpí nervovými nebo svalovými potížemi
- užívají léky, které mohou zvyšovat účinek botulotoxinu.

Informujte svého lékaře, pokud trpíte nebo pokud jste trpěl(a) jakýmkoli z těchto problémů nebo pokud užíváte jakékoli jiné léky. Více o možných nežádoucích účincích zjistíte v příbalové informaci v balení léku. Máte-li podezření na výskyt některého nežádoucího účinku, který není uveden v této příbalové informaci, nebo pokud máte jakékoli dotazy nebo obavy, poraďte se, prosím, se svým lékařem.

Co byste měl(a) dělat, pokud půjdete k jinému lékaři?

Pokud se obrátíte na jiného lékaře kvůli dalšímu problému, určitě ho informujte o tom, že se léčíte botulotoxinem.

Existuje něco dalšího, co můžete udělat, abyste pomohl(a) onemocněním léčit nebo se s ním vyrovnat?

Svépomocná opatření, jako relaxační techniky, homeopatie, akupunktura a dietní intervence mají zřejmě u lidí s blefarospasmem jen malý význam. Stejně jako u všech forem dystonie je důležitý pozitivní přístup. Případně patientské sdružení Vám může pomoci dostat se do kontaktu s jinými lidmi ve Vaší oblasti. Důležitá je podpora rodiny a přátel. Může jim také prospět, když se dozví více o blefarospasmu, aby mohli lépe pochopit Vaše potřeby.

HYPERHIDRÓZA

Myslíte si, že se potíte příliš?

Pocení slouží k regulaci Vaší tělesné teploty. Pocení chrání Vaše tělo před přehřátím. Je normální více se potit, pokud:

- je horko
- cvičíte
- když máte horečku nebo
- jestliže jste nervózní, rozčilený/á, v rozpacích nebo máte strach.

Není normální:

- hodně se potit v klidu a v chladu
- muset si utírat ruce a stále se vyhýbat podávání rukou, protože máte zpotené ruce
- muset si celý den utírat pot z čela
- stydět se za nadměrné pocení a nesundávat kabát, aby skryl Váš pot, i když je horko. Pokud se hodně potíte, můžete trpět problémem zvaným „hyperhidróza“. Tímto obtěžujícím problémem trpí mnoho lidí na celém světě. Někdy můžete mít dojem, že tento problém ovlivňuje celý Váš život.

Čím může hyperhidróza vyvolávat pocit, že ovlivňuje Váš život?

Hyperhidróza může ovlivňovat Váš život tím, že zvyšuje vlhkost Vaší kůže, takže:

- Vaše kůže může zblednout a změkknout (macerovat se). V důsledku toho jste náchylnější k bakteriálním a houbovým infekcím
- může postihovat Váš profesní a sociální život. Například zpotené dlaně by mohly představovat problém pro určitá povolání (například hudebníky, elektrikáře a hodináře). Hyperhidróza Vás může přimět ke změně zaměstnání. Při Vaší práci po Vás může být často požadováno podávání ruky, můžete přitom pociťovat nejistotu a úzkost.

Mohl(a) byste:

- přestat nosit barevné oblečení
- potřebovat sprchu alespoň dvakrát denně
- nosit tmavé šaty, kvůli zakrytí skvrn od potu
- nosit kabát na sobě i v horkém dni.

Lidé s hyperhidrózou se mohou nakonec vyhýbat společenským kontaktům do té míry, že se dostanou do sociální izolace.

Co je hyperhidróza?

Hyperhidróza je lékařský výraz pro nadměrné pocení. Obvykle začíná v mládí a pokud ji neléčíte, bude přetrvávat po celý Váš život.

Může postihovat:

- specifické oblasti (lokalizovaná) nebo
- může být rozsáhlejší (generalizovaná).

Pokud nadměrné pocení postihuje pouze specifickou oblast, může se také označovat jako „fokální hyperhidróza“. Ke specifickým oblastem patří:

- podpažní jamky (axilární hyperhidróza)
- dlaně Vašich rukou (palmární hyperhidróza)
- plosky Vašich nohou (plantární hyperhidróza)
- Váš obličej (faciální hyperhidróza)
- Vaše třísla, trup nebo záda.

Co způsobuje hyperhidrózu?

Existují dva druhy hyperhidrózy:

- **Primární hyperhidróza** – příčina není známa. Může se často vyskytovat u více než jednoho příbuzného v rodině. „Lokalizovaná hyperhidróza“ bývá obvykle primární.
 - **Sekundární hyperhidróza** – bývá často způsobena základním onemocněním. Mohou ji také vyvolávat určité léky, vysoká teplota a ostré jídlo. „Generalizovaná hyperhidróza“ je obvykle sekundární.
- Oba typy jsou zřejmě způsobeny nervovou činností, která je vyšší než obvykle. Specifické postižené nervy patří do skupiny zvané „sympatický nervový systém“.

Jaké možnosti léčby jsou k dispozici u hyperhidrózy?

K dispozici je řada léčebných možností. Volba léčby závisí na závažnosti a lokalizaci Vaší hyperhidrózy i na tom, jaký vliv bude mít léčba na Váš život.

Léčebné možnosti zahrnují:

- léky aplikované na Vaši kůži (topické)
- léky, které užíváte ústy (orální)
- iontoforézu (definice viz níže)
- operaci
- léky jako jsou injekce botulotoxinu.

Léky aplikované na Vaši kůži

Tato skupina zahrnuje antiperspiranty.

- Obsahují látku zvanou chlorid hliníkový (v koncentraci 12% až 20%).
- U některých lidí dočasně tlumí tvorbu potu zablokováním kanálků v potních žlázách.
- Opakované aplikace však mohou způsobovat alergické kožní reakce a svědění.

Léky, které užíváte ústy

Tato skupina zahrnuje „anticholinergika“

- Tyto léky často užívají lidé s generalizovanou hyperhidrózou.

- Účinek léku však bývá často omezen nežádoucími účinky, které lék způsobuje.
- K nežádoucím účinkům může patřit pocit nevolnosti, závratě, únava nebo potíže se zrakem.

Iontoforéza

Jedná se o metodu, kde osoba používá zařízení na baterie, které dodává slabý elektrický proud do postižené oblasti. Tímto se zastavuje tvorba potu. Tato metoda může ulevit pacientům se zpcenými rukama nebo nohama, není však příliš vhodná u lidí se zpcenými podpažními jamkami.

Operace

- Jedná se o poslední možnost u pacientů, kteří nezareagovali na jiné způsoby léčby a jejichž kvalita života je těžce narušena.

Co je botulotoxin a jak působí?

Botulotoxin je bílkovina, která se vyskytuje přirozeně u určitého druhu bakterií. Je vysoce čištěný.

- Je možné ho používat jako lék k zastavení Vašeho pocení.
 - Malé množství se vpravuje pomocí injekce přímo pod kůži v postižených oblastech.
- U injekcí bylo prokázáno, že významně zlepšují fokální axilární hyperhidrózu

Jak dlouho trvá, než botulotoxin začne po injekci účinkovat?

Botulotoxin by měl začít účinkovat 2 až 3 dny po injekci.

Jak dlouho trvá účinek botulotoxinu?

Účinek je pokaždé dočasný.

Obvykle trvá 4-6 měsíců.

- Účinek injekcí zvolna odeznívá.
 - Je potřebná léčba opakovanými injekcemi.
- Je velmi důležité, aby léčba nebyla opakována častěji, než doporučuje výrobce.

Jaké jsou možné nežádoucí účinky botulotoxinu?

Nežádoucí účinky, které lze zaznamenat u lidí s axilární hyperhidrózou

- Kompenzační pocení (jedná se o pocení v oblastech kůže mimo místo, kde byla injekce podána)

Nežádoucí účinky zaznamenané u lidí léčených botulotoxinem pro jakékoli onemocnění:

- bolest/modřina v místě podání injekce
- alergie nebo přecitlivělost
- svědění a kožní vyrážka
- pocit únavy
- „chřipkové“ příznaky
- celkový pocit slabosti
- neuralgická amyotrofie (onemocnění zahrnující náhlou těžkou bolest v rameni a pažích se svalovou slabostí a ochabováním svalů)
- nadměrná svalová slabost v jakékoli části Vašeho těla
- potíže s řečí
- polykací potíže
- dechové potíže.

Další nežádoucí účinky byly zaznamenány u pacientů léčených botulotoxinem pro jiná onemocnění než je axilární hyperhidróza.

Co byste měl(a) dělat, pokud si myslíte, že u Vás došlo k jakémukoli z následujících nežádoucích účinků?

Pokud zaznamenáte jakýkoli z výše uvedených nežádoucích účinků, ihned informujte svého lékaře. U malého počtu případů by tyto nežádoucí účinky mohly být závažné nebo dokonce smrtelné. Pokud Vás ošetřující lékař není dostupný, vyhledejte lékařskou službu první pomoci.

Komu hrozí největší riziko závažných nežádoucích účinků?

Riziko těchto nežádoucích účinků může být vyšší u lidí, kteří:

- již trpí polykacími potížemi
- již trpí dýchacími potížemi
- již trpí nervovými nebo svalovými potížemi
- užívají léky, které mohou zvyšovat účinek botulotoxinu.

Informujte svého lékaře, pokud trpíte nebo pokud jste trpěl(a) jakýmkoli z těchto problémů nebo pokud užíváte jakékoli jiné léky. Více o možných nežádoucích účincích zjistíte v příbalové informaci v balení léku. Máte-li podezření na výskyt některého nežádoucího účinku, který není uveden v této příbalové informaci, nebo pokud máte jakékoli dotazy nebo obavy, promluvte prosím se svým lékařem.

Co byste měl(a) dělat, pokud půjdete k jinému lékaři?

Pokud se obrátíte na jiného lékaře kvůli dalšímu problému, určité ho informujte o tom, že se léčíte botulotoxinem.

Existuje něco dalšího, co můžete udělat, abyste pomohl(a) onemocněním léčit nebo se s ním vyrovnat?

Svépomocná opatření, jako relaxační techniky, homeopatie, akupunktura a dietní intervence mají zřejmě u lidí s hyperhidrózou jen malý význam. Stejně jako u všech dlouhodobých potíží je důležitý pozitivní přístup. Případné patientské sdružení Vám může pomoci dostat se do kontaktu s jinými lidmi ve Vaší oblasti. Důležitá je také podpora rodiny a přátel. Může jim také prospět, když se dozví více o hyperhidróze, aby mohli lépe pochopit Vaše potřeby.

SPASTICITA PAŽÍ DOSPĚLÝCH PO CÉVNÍ MOZKOVÉ PŘÍHODĚ

Co je spasticita?

Spasticita je porucha nervového a svalového systému Vašeho těla. Znamená to, že některé z Vašich svalů jsou neustále staženy. Tyto svaly jsou proto ztuhlé a napnuté. Tato porucha způsobuje to potíže s:

- chůzí, úchopy, dosahováním a oblékáním
- dalšími pohyby paží, dolních končetin nebo těla při běžném životě.

Svaly také ztrácejí svou pružnost a sílu. Může se také snižovat rozsah pohybu v některých kloubech.

Jaké jsou hlavní projevy spasticity?

Spasticita může postihovat jakýkoli sval nebo svalovou skupinu. Může být provázena následujícími známkami:

- svaly ztuhnou (takzvaná „hypertonie“)
- řada krátkých svalových stahů (takzvaný „klonus“)
- nadměrné reflexy na Vašich šlachách
- svalové spasmy
- křížení Vašich dolních končetin, které nemůžete ovládnout (takzvané „scissoring“)
- fixované nehybné klouby.

Spasticita bývá běžně spojena s jinými známkami, například:

- s bolestí
- se současnou kontrakcí svalů, které mají protichůdné působení (takzvané „ko-kontrakce“)
- s pohybem vyvolávajícím jiný pohyb, který nemůžete ovládat (takzvaná „synkinéza“). Příkladem je ohnutí kolene vyvolávající pohyb v kyčli.

Míra spasticity kolísá od lehké svalové ztuhlosti po těžké a bolestivé svalové spasmy, které nemůžete ovládat. Svaly někdy mohou být smršťené, zabraňují to pohybům, které vyžadují vynaložení síly.

- Na Vašich horních končetinách se spasticita obvykle rozvíjí ve svalech, které ohýbají Vaše klouby (flexory). K příkladům patří Váš loket, zápěstí a prsty.
- Na Vašich dolních končetinách se spasticita obvykle rozvíjí ve svalech, které Vaše klouby otevírají (extenzory).

Které možnosti léčby jsou k dispozici?

K dispozici je řada léčebných strategií:

- od léků užívaných ústy po lokální injekce botulotoxinu
- další běžně užívané a účinné alternativní léčebné postupy zahrnují:
 - fyzioterapii
 - ergoterapii
 - užívání dlah a výtuh
- operace se provádí pouze z určitých důvodů a na specializovaných odděleních.

Co je botulotoxin a jak působí?

Botulotoxin je bílkovina, která se vyskytuje přirozeně u určitého druhu bakterií. Je vysoce čištěný.

- Je možné ho používat jako lék k uvolnění Vašich svalů.
- Malé množství se vpravuje pomocí injekce přímo do postižených svalů.
- Potlačuje nervové signály, které způsobují stahování svalů.

Jak dlouho trvá, než botulotoxin začne po injekci účinkovat?

Zlepšení lze očekávat během dvou týdnů od podání injekce.

Jak dlouho trvá účinek botulotoxinu?

Účinek je pokaždé dočasný.

- Obvykle trvá přibližně 3 měsíce.
- Je potřebná léčba opakovanými injekcemi.

Je velmi důležité, aby léčba nebyla opakována častěji, než doporučuje výrobce.

Jaké jsou možné nežádoucí účinky botulotoxinu?

Nežádoucí účinky, které lze zaznamenat u lidí se spasticitou paží po cévní mozkové příhodě:

- náhodná poranění a pády
- slabost svalů paže
- polykací potíže

Nežádoucí účinky zaznamenané u lidí léčených botulotoxinem pro jakékoli onemocnění:

- bolest/modřina v místě podání injekce
- alergie nebo přecitlivělost
- svědění a kožní vyrážka
- pocit únavy
- „chřipkové“ příznaky
- celkový pocit slabosti
- neuralgická amyotrofie (onemocnění zahrnující náhlou těžkou bolest v rameni a pažích se svalovou slabostí a ochabováním svalů)
- nadměrná svalová slabost v jakékoli části Vašeho těla
- potíže s řečí
- polykací potíže
- dechové potíže.

Další nežádoucí účinky byly zaznamenány u pacientů léčených botulotoxinem pro jiná onemocnění než je spasticita paží po cévní mozkové příhodě.

Co byste měl(a) dělat, pokud si myslíte, že u Vás došlo k jakémukoli z následujících nežádoucích účinků?

Pokud zaznamenáte jakýkoli z výše uvedených nežádoucích účinků, ihned informujte svého lékaře. U malého počtu případů by tyto nežádoucí účinky mohly být závažné nebo dokonce smrtelné. Pokud Váš ošetřující lékař není dostupný, vyhledejte lékařskou službu první pomoci.

Komu hrozí největší riziko závažných nežádoucích účinků?

Riziko těchto nežádoucích účinků může být vyšší u lidí, kteří:

- již trpí polykacími potížemi
- již trpí dýchacími potížemi
- již trpí nervovými nebo svalovými potížemi
- užívají léky, které mohou zvyšovat účinek botulotoxinu.

Informujte svého lékaře, pokud trpíte nebo pokud jste trpěl(a) jakýmkoli z těchto problémů nebo pokud užíváte jakékoli jiné léky. Více o možných nežádoucích účincích zjistíte v příbalové informaci v balení léku. Máte-li podezření na výskyt některého nežádoucího účinku, který není uveden v této příbalové informaci, nebo pokud máte jakékoli dotazy nebo obavy, promluvte prosím se svým lékařem.

Co byste měl(a) dělat, pokud půjdete k jinému lékaři?

Pokud se obrátíte na jiného lékaře kvůli dalšímu problému, určitě ho informujte o tom, že se léčíte botulotoxinem.

Existuje něco dalšího, co můžete udělat, abyste pomohl(a) onemocnění léčit nebo se s ním vyrovnat?

Svépomocná opatření, jako relaxační techniky, homeopatie, akupunktura a dietní intervence mají zřejmě u lidí se spasticitou jen malý význam. Stejně jako u všech dlouhodobých potíží je důležitý pozitivní přístup. Poznávání spasticity a rozhovor s jinými lidmi, kteří jí trpí, Vám mohou pomoci vyrovnat se s Vaším problémem a umožní Vám najít způsoby, jak si poradit s Vašimi příznaky. Případné patientské sdružení Vám může pomoci dostat se do kontaktu s jinými lidmi ve Vaší oblasti. Důležitá je podpora rodiny a přátel. Může jim také prospět, když se dozví více o spasticitě, aby mohli lépe pochopit Vaše potřeby.

SPASTICITA NOHOU U DĚTÍ NA PODKLADĚ DĚTSKÉ MOZKOVÉ OBRNY

Co je dětská mozková obrna?

Dětská mozková obrna postihuje pohyby a držení těla Vašeho dítěte.

- Je způsobena poškozením mozku před narozením, v průběhu porodu nebo krátce po porodu.
- Postihuje normální svalové pohyby.
- Znesnadňuje Vašemu dítěti zvládnání činností, které děti v jeho věku obvykle vykonávají, například lezení, chůzi nebo uchopování předmětů.

Některé děti také mají další problémy, například obtíže s učením nebo problémy se sluchem, zrakem nebo chováním. Dětská mozková obrna může ovlivňovat svaly rozmanitými způsoby.

- Pokud jsou svaly příliš napnuté a ztuhlé, bude Vaše dítě toporné a bude mít „trhavé“ pohyby. Tato forma se nazývá „spastická dětská mozková obrna“ nebo „spasticita“.
- Pokud jsou svaly slabé (chybí jim „svalový tonus“), nebude Vaše dítě pevné a bude se pohybovat potácivě. Tato forma se nazývá „ataktická dětská mozková obrna“.

Některé děti mohou trpět kombinací obou výše uvedených forem. Pro dítě je pak těžké stát zpříma nebo udržovat stálou polohu při sezení nebo chůzi. Tato forma se nazývá „atetoidní dětská mozková obrna“.

Jaké možnosti léčby jsou k dispozici?

Pro začátek bude Vaše dítě podstupovat léčbu, která nezahrnuje léky. Patří sem:

- fyzioterapie – natahuje zkrácené svaly (nebo svaly, kterým hrozí zkrácení) a pomáhá zlepšit svalovou sílu
- ortézy, dlahy a výztuhy – představují oporu pro svaly a stabilizují uvolněné klouby
- používání fixace – tímto se předchází zkracování svalů nebo se zkracování svalů zastavuje, označuje se to jako „mírná fixovaná kontraktura“. Nejčastěji se používá uložení kotníku do fixace.

K léčbě využívající léky patří:

- Léky, které ovlivňují svaly v celém těle. Užívají se ústy a vedou k celkovému uvolnění svalů (snížení svalového tonu). Znamená to, že všechny svaly mohou být oslabené a dítě může být spavé.
- Kontinuální „intratékální baklofenová“ infuze. Tento lék se podává kontinuálně do páteře pomocí jehly. Uvolňuje svaly dolních končetin.
- Léky, které se podávají cíleně, aby uvolnily pouze postižené svaly.
 - Například – injekce botulotoxinu.
 - Spolu s fyzioterapií představuje botulotoxin jeden z hlavních léků dětské mozkové obrny.
 - Uvolňuje svaly, takže fyzioterapie může pomoci zlepšit funkční schopnost a kvalitu života Vašeho dítěte.
- Léky, které se podávají injekcí přímo do nervu nebo svalového spojení
 - Například – injekce fenolu nebo alkoholu.
 - Přerušují činnost spastických svalů.
 - Protože se standardní metodou relaxace vybraných svalů stal botulotoxin, tyto léky se užívají pouze v určitých případech.

Léčba pomocí operace

- Některé problémy spojené s dětskou mozkovou obrnou vyžadují operaci. Patří sem: zkrácení svalů, šlach a vazů, zakrnělá měkká tkáň, deformity kostí a kloubní nebo kloubní nestabilita
- K používaným operacím patří: prodlužování svalů, přesuny svalů nebo šlach, kostní zákroky a kloubní rekonstrukce, například na kyčli nebo rekonstrukce nohy.

Co je botulotoxin a jak působí?

Botulotoxin je bílkovina, která se vyskytuje přirozeně u určitého druhu bakterií. Je vysoce čištěný.

- Je možné ho používat jako lék k uvolnění svalů Vašeho dítěte.
- Malé množství botulotoxinu se vpravuje pomocí injekce do postižených svalů.
- Potlačuje nervové signály, které způsobují stahování svalů.

Jak by mohly injekce s botulotoxinem pomoci Vašemu dítěti?

Injekce botulotoxinu dětskou mozkovou obrnu nevyлéčí. Pokud se užívají spolu s fyzioterapií, mohou zlepšit pohyblivost Vašeho dítěte a zlepšit jeho kvalitu života. Injekce dětem usnadňují vykonávat pohyby narušené spasticitou, například:

- dát paty na zem
- dostat dolní končetiny od sebe.

Jak léčba probíhá?

Botulotoxin se podává jako injekce do postiženého svalu. Léčba se může lišit podle toho, co Vaše dítě potřebuje.

- Pokud se podává pouze jedna nebo dvě injekce, může lékař použít znečitlivující krém k otupení vnímání vpichu jehly. Injekce nejsou pro dítě bolestivější než očkování.
- U velmi malých nebo úzkostných dětí nebo u těch, které potřebují více injekcí, lze podat slabé sedativum proti úzkosti. Po injekcích může Vaše dítě během několika málo hodin odejít domů. Většina dětí může jít dalšího dne znovu do školy.

Jak dlouho trvá, než botulotoxin začne po injekci účinkovat?

Zlepšení by mělo být patrné během dvou týdnů po podání injekce.

Jak dlouho trvá účinek botulotoxinu?

Účinek je pokaždé dočasný

- Obvykle trvá 3 měsíce. Po uplynutí této doby začne nervosvalové spojení znovu fungovat.
- Svaly proto mohou opět začít tuhnout a pravděpodobně bude potřebná léčba dalšími injekcemi botulotoxinu.

Je velmi důležité, aby léčba nebyla opakována častěji, než doporučuje výrobce.

Je pro maximální přínos nutné injekce botulotoxinu kombinovat s jinými způsoby léčby?

Kvůli maximálnímu přínosu injekcí botulotoxinu musí Vaše dítě nadále podstupovat fyzioterapii. Je to obzvláště důležité, pokud je třeba, aby se dítě naučilo, jak používat svoje svaly normálnějším způsobem. Někdy dítě potřebuje dlahy a v určitých případech na krátkou dobu sádru. Tím se podpoří volný pohyb v kloubech. Některé děti budou potřebovat korektivní operaci.

Bude Vaše dítě potřebovat ortopedickou operaci?

Mnoho dětí nakonec potřebuje operaci k prodloužení svalů a šlach. Také mohou vyžadovat operaci k narovnání kostí, které nemohly kvůli dětské mozkové obrně normálně růst. Cílem operace je zlepšit funkci, postavení a vzhled, ulevit od bolesti a předejít kloubním deformitám.

Jaké jsou možné nežádoucí účinky botulotoxinu?

Nežádoucí účinky, které lze zaznamenat u dětí léčených pro spasticitu nohou podmíněnou dětskou mozkovou obrnou:

- slabost svalů dolních končetin
- potíže s chůzí
- náhodné poranění při pádu
- neschopnost ovládat močový měchýř
- průjem.

Nežádoucí účinky zaznamenané u lidí léčených botulotoxinem pro jakékoli onemocnění:

- bolest/modřina v místě podání injekce
- alergie nebo přecitlivělost
- svědění a kožní vyrážka
- pocit únavy
- „chřipkové“ příznaky
- celkový pocit slabosti
- neuralgická amyotrofie (onemocnění zahrnující náhlou těžkou bolest v rameni a pažích se svalovou slabostí a ochabováním svalů)
- nadměrná svalová slabost
- potíže s řečí
- polykací potíže
- dechové potíže.

Další nežádoucí účinky byly zaznamenány u pacientů léčených botulotoxinem pro jiná onemocnění než spasticita nohou podmíněná dětskou mozkovou obrnou.

Co byste měl(a) dělat, pokud si myslíte, že u Vašeho dítěte došlo k jakémukoli z následujících nežádoucích účinků?

Pokud se u Vašeho dítěte objeví jakýkoli z výše uvedených nežádoucích účinků, ihned informujte svého lékaře. U malého počtu případů by tyto nežádoucí účinky mohly být závažné nebo dokonce smrtelné. Vaše dítě bude možná potřebovat speciální péči, aby se předešlo dalším komplikacím. Pokud Váš ošetřující lékař není dostupný, vyhledejte lékařskou službu první pomoci.

Komu hrozí největší riziko závažných nežádoucích účinků?

Riziko těchto nežádoucích účinků může být vyšší u lidí, kteří:

- již trpí polykacími potížemi
- již trpí dýchacími potížemi
- již trpí nervovými nebo svalovými potížemi
- užívají léky, které mohou zvyšovat účinek botulotoxinu.

Informujte svého lékaře, pokud Vaše dítě někdy trpělo jakýmkoli z těchto problémů nebo pokud užívá jakékoli jiné léky.

Více o možných nežádoucích účincích zjistíte v příbalové informaci v balení léku.

Máte-li u Vašeho dítěte podezření na výskyt některého nežádoucího účinku, který není uveden v této příbalové informaci, nebo pokud máte jakékoli dotazy nebo obavy, promluvte prosím se svým lékařem.

Co byste měl(a) dělat, pokud půjdete k jinému lékaři?

Pokud se obrátíte na jiného lékaře kvůli dalšímu problému, určitě ho informujte o tom, že se Vaše dítě léčí botulotoxinem.

Co můžete udělat, abyste se vyrovnal(a) s onemocněním Vašeho dítěte?

Vyrovnat se s onemocněním Vám pomůže poznávání dětské mozkové obrny a rozhovor s jinými lidmi, kteří trpí dětskou mozkovou obrnou nebo kteří pečují o dítě s dětskou mozkovou obrnou. Mohou Vám pomoci najít cesty, jak si poradit.

Případné patientské sdružení Vám může pomoci dostat se do kontaktu s jinými lidmi ve Vaší oblasti. Důležitá je podpora rodiny a přátel. Může jim také prospět, když se dozví více o dětské mozkové obrně, aby mohli lépe pochopit potřeby Vašeho dítěte.

SPASTICKÁ TORTIKOLIS

Co je spastická tortikolis?

Spastická tortikolis se také nazývá „dystonie šíje“. Tento typ onemocnění je fokální (lokalizovanou) dystonií. Dystonie je formou neobvyklého pohybu, který nemůžete ovládat. Objevuje se u řady nervových (neurologických) problémů. U „fokální dystonie“ onemocnění postihuje určitou část Vašeho těla. Spastická tortikolis postihuje svaly Vaší šíje, takže:

- máte hlavu nakloněnou do strany (laterokolis) nebo
- se Váš krk otáčí na jednu stranu (rotační tortikolis), vpřed (anterokolis) nebo vzad (retrokolis).

Všechny tyto formy se často nazývají prostě „tortikolis“. Tortikolis se označuje jako „spastická“, protože máte svalový spasmus, jehož síla může v čase kolísat. Spasmy mohou u některých lidí také vyvolávat třes.

Koho postihuje tortikolis?

Postižení mohou být muži i ženy. Onemocnění postihuje všechny věkové skupiny. Častěji se však objevuje u lidí středního věku.

Jaké jsou známky tortikolis?

Tortikolis se obvykle rozvíjí postupně. Na počátku můžete zaznamenat, že se Vám otáčí hlava při řeči, chůzi, řízení nebo když se pokoušíte psát. Můžete také pociťovat určitý třes (zvaný „tremor“) hlavy. Může k němu docházet hlavně, když se pokoušíte přestat s otáčením nebo šubáním hlavy. Časem se Vaše hlava může víceméně stále otáčet k jedné straně, naklánět k rameni nebo dopředu či dozadu. Tortikolis může kolísat od lehkého po těžký stupeň. Spasmus, který cítíte, se může zhoršovat, když jste ve stresu, a může často způsobovat bolest.

Co způsobuje tortikolis?

Stejně jako u jiných forem dystonie, příčiny tortikolis dosud nejsou přesně známy. Pravděpodobně souvisejí s chemickou nerovnováhou ve Vašem mozku (někdy nazývanou „porucha vedení“). Dochází k ní v části Vašeho mozku, která ovládá pohyby. Jsou vysílány falešné signály, takže se stahují špatné svaly. Způsobuje to neobvyklé pohyby Vašeho krku, které nemůžete ovládat.

Budete tortikolis trpět navždy?

Tortikolis se může zhoršovat během několika roků, než se ustálí. Na chvíli se může upravit nebo zcela vymizet. Stává se to bez zjevné příčiny u 5 až 10 lidí ze 100. V řadě případů se však problém po několika měsících nebo letech vrátí zpět.

Bude se tortikolis šířit na další části mého těla?

Nebývá časté, aby se tortikolis šířila na další části Vašeho těla, ale může se to stát. Obvykle postihuje svaly Vašeho krku. Někteří lidé však mohou také trpět abnormálním mrkáním (blefarospasmem) nebo jinými formami fokální dystonie, například „písařskou křečičí“ ruky nebo spasmem hlasivek (laryngeální dystonií).

Co bych měl(a) dělat, pokud si myslím, že trpím tortikolis?

Pokud si myslíte, že trpíte tortikolis, sdělte to svému praktickému lékaři. Doporučí Vás kvůli dalšímu vyšetření a léčbě k neurologovi, který se specializuje na poruchy pohybu.

Je možné tortikolis vyléčit?

Tortikolis je nevléčitelná. K dispozici je však řada způsobů léčby. Tyto mohou pomoci dostat Váš problém pod kontrolu.

Které možnosti léčby jsou k dispozici?

Hlavní léčebné možnosti jsou:

- léky, například injekce botulotoxinu.
- léky, které užíváte ústy, například karbamazepin
- operace, ke které se přistupuje v mimořádných případech.

Co je botulotoxin a jak působí?

Botulotoxin je bílkovina, která se vyskytuje přirozeně u určitého druhu bakterií. Je vysoce čištěný.

- Je možné ho používat jako lék k uvolnění Vašich svalů.
- Malé množství se vpravuje pomocí injekce do svalů Vašeho krku a ramenou.
- Potlačuje nervové signály, které způsobují stahování svalů.
- Může potlačit abnormální pohyby hlavy a krku a ulevit od bolesti.

Jak dlouho trvá, než botulotoxin začne po injekci účinkovat?

Zlepšení lze očekávat během 1 týdne od podání injekce.

Jak dlouho trvá účinek botulotoxinu?

Účinek je pokaždé dočasný

- Obvykle trvá asi 3 měsíce.
- Je potřebná léčba opakovanými injekcemi.

Je velmi důležité, aby léčba nebyla opakována častěji, než doporučuje výrobce.

Které další léky jsou k dispozici?

Někteří pacienti dobře reagují na léky užívané ústy, například „anticholinergika“, „benzodiazepiny“ nebo karbamazepin. Tyto léky mohou:

- pomoci ulevit od bolesti
- potlačit mimovolní záškuby a otáčení.

Tyto léky je bohužel zapotřebí užívat dlouhodobě, bývají často provázeny nežádoucími účinky a často bývají méně účinné než botulotoxin.

Kdy se používá operace?

V některých případech se lidem nabízí operace. K operaci se přistupuje v mimořádných případech, ale je možné ji provést, pokud se jedná o velmi závažný problém nebo pokud všechny ostatní možnosti léčby selhaly.

Jaké jsou možné nežádoucí účinky botulotoxinu?

Nežádoucí účinky, které lze zaznamenat u lidí se spastickou tortikolis:

- potíže s polykáním
- potíže s řečí
- slabost svalů krku
- dvojité nebo rozmazané vidění
- slabost obličejových svalů
- suchost v ústech
- bolesti hlavy
- potíže s dýcháním

Nežádoucí účinky zaznamenané u lidí léčených botulotoxinem pro jakékoli onemocnění:

- bolest/modřina v místě podání injekce
- alergie nebo přecitlivělost
- svědění a kožní vyrážka
- pocit únavy
- „chřipkové“ příznaky
- celkový pocit slabosti
- neuralgická amyotrofie (onemocnění zahrnující náhlou těžkou bolest v rameni a pažích se svalovou slabostí a ochabováním svalů)
- nadměrná svalová slabost v jakékoli části Vašeho těla
- potíže s řečí
- polykací potíže
- dechové potíže.

Další nežádoucí účinky byly zaznamenány u pacientů léčených botulotoxinem pro jiná onemocnění, než je spastická tortikolis.

Co byste měl(a) dělat, pokud si myslíte, že u Vás došlo k jakémukoli z následujících nežádoucích účinků?

Pokud zaznamenáte jakýkoli z výše uvedených nežádoucích účinků, ihned informujte svého lékaře. U malého počtu případů by tyto nežádoucí účinky mohly být závažné nebo dokonce smrtelné. Pokud Váš ošetřující lékař není dostupný, vyhledejte lékařskou službu první pomoci.

Komu hrozí největší riziko závažných nežádoucích účinků?

Riziko těchto nežádoucích účinků může být vyšší u lidí, kteří:

- již trpí polykacími potížemi
- již trpí dýchacími potížemi
- již trpí nervovými nebo svalovými potížemi
- užívají léky, které mohou zvyšovat účinek botulotoxinu.

Informujte svého lékaře, pokud trpíte nebo pokud jste trpěl(a) jakýmkoli z těchto problémů nebo pokud užíváte jakékoli jiné léky. Více o možných nežádoucích účincích zjistíte v příbalové informaci v balení léku. Máte-li podezření na výskyt některého nežádoucího účinku, který není uveden v této příbalové informaci, nebo pokud máte jakékoli dotazy nebo obavy, promluvte prosím se svým lékařem.

Co byste měl(a) dělat, pokud půjdete k jinému lékaři?

Pokud se obrátíte na jiného lékaře kvůli dalšímu problému, určité ho informujte o tom, že se léčíte botulotoxinem.

Existuje něco dalšího, co můžete udělat, abyste pomohl(a) onemocnění léčit nebo se s ním vyrovnat?

Některým lidem zřejmě pomáhají svépomocná opatření, jako relaxační techniky. Homeopatie, akupunktura a dietní intervence mají zřejmě u lidí s tortikolis jen malý význam. Stejně jako u všech forem dystonie je důležitý pozitivní přístup. Poznávání tortikolis a rozhovor s jinými lidmi, kteří jí trpí, Vám může pomoci vyrovnat se s Vaším problémem a umožní Vám najít způsoby, jak si poradit s Vašimi příznaky. Důležitá je podpora rodiny a přátel. Může jim také prospět, když se dozví více o dystonii, včetně tortikolis, aby mohli lépe pochopit Vaše potřeby.